

265

1

LATVIJAS VALSTS
ARHĪVS

uzsk.

Latvijas Nacionālā opera
1919. - 1940.; 1941. - 1944.

Fonds Nr. 265
Pastāvīgi glabājamo lietu apraksts
Nr. 1
1919. - 1940.; 1941. - 1944.

7330

uzsk.

PRIEKŠVĀRDS.

Par latviešu operas pamatlicēju uzskatāms Pāvuls Jurjāns.

Viņa vadībā 1912.gada 27.decembrī pirmoreiz tika uzvesta P.Čaikovska opera *Jevgēņijs Oņegins*. Šim uzvedumam sekoja vairāki citi. Tā P.Jurjāna vadībā 1913.gadā izveidojās privātais operas teātris ar nosaukumu *Latvju opera*. Ievērojot šos faktus, fondā iekļauti atsevišķi iespieddarbi, kas saistīti ar P.Jurjāna koncertdarbību un *Latvju operas* aktivitātēm (1903 – 1922).

I Pasaules karš pārtrauca operas darbību. Vairums operas mākslinieku 1915.gadā aizbrauca uz Petrogradu un citam Krievijas pilsētām.

Pēc Februāra revolūcijas mākslinieki organizējās latviešu operas atjaunošanas darbam. 1918.gadā solisti cits pēc cita atgriezās Rīgā, bet telpu trūkums un materiālās grūtības vēl neļāva izvērst plašāku darbību.

Kad 1919.gada janvārī nodibinājās Latvijas Sociālistiskā Padomju republika, ar valdības dekrētu tika nodibināta *Padomju Latvijas opera*. Mākslinieciskais kolektīvs nekavējoši ķērās pie darba un nepilnos 5 mēnešos tika sagatavots plašs repertuārs. Bet tā paša gada 22.maijā Padomju Latvijas opera darbību pārtrauca.

1919.gada augustā Latvijas Izglītības ministrija nolēma organizēt Latvijas Nacionālo operu, kas darbību uzsāka 2. decembrī ar R. Vāgnera operu *Tanheizers*. Līdz pat 1940.gadam Latvijas Nacionālās operas darbību turpināja kontrolēt Izglītības ministrija.

Fonds *Latvijas Nacionālā opera* ietver materiālus no 1913/14. gada sezonas (programmas, afišas, fotopozitīvi), no 1918. līdz 1940.gadam (arī Padomju Latvijas operas programmas) un no 1941. līdz 1944. gadam – nacistu okupācijas laika periodu. Fonda dokumentārais materiāls atspoguļo teātra vēsturi un darbību.

II

Latvijas Nacionālās operas fondam izveidoti 3 apraksti.

1.aprakstā ietverti dokumenti par LNO izveidi, darbību, finansēm un recenzijas par izrādēm. 2.aprakstā ievietoti dokumenti par LNO māksliniecisko darbību – skices, izrāžu programmas, afišas. 3.aprakstu veido personāla dokumenti – personu lietas, līguma grāmatiņas un darba apliecības.

Visos aprakstos dokumentu sistematizācijā pielietots hronoloģiski nominālais princips, saistīts ar tematisko, izņemot personāla dokumentu aprakstu, kas sakārtots alfabētiskajā kārtībā.

Latvijas Nacionālās operas fonds Nr. 265 pārbaudīts un pārstrādāts 2000.gadā. Darba gaitā pārbaudīts programmu un afišu daudzums, precizēts lapu skaits, labotas kļūdas personu vārdos un uzvārdos, precizēti gadu skaitļi.

Aprakstā Nr.1 kā lieta Nr.58 pievienoti Fonda 265 pārstrādātie apraksti 1–3.

Aprakstā Nr. 2 iekļauts papildinājums – 8 lietas (Nr. 56 – 63).

Pavisam sastādīti 3 apraksti kopskaitā ar 1129 lietām un Inventāra grāmata, kurā rodamas ziņas par fotogrāfijām un negatīviem uz stikla (kopā 365 lietas).

2000. gada 24. novembrī

Aprakstā Nr.1 iekļautas 59 lietas par laika posmu no 1919–1940.gadam

Tajā ietilpst dokumenti par teātra vēsturi, pārskati par tā darbību, budžetu, līgumiem ar komponistiem un māksliniekiem, recenzijas u.c. dokumenti. Daži dokumenti, kas iekļauti F.260 *Latvijas PSR Operas un baleta teātris* (apraksts Nr.1, lieta Nr.86), attiecas arī uz LNO vēsturi.

Aprakstā Nr.2 iekļautas 63 lietas par laika posmu no 1913–1940. gada un no 1941–1944.gadam.

Aprakstā ietilpst skices, programmas, afišas. Tas ietver arī 2 H.Birznieces–Tangijevas baletskolotāju Petrogradā 1918.gadā (A.Vaganova un O.Preobraženska) šaržus.

Izrāžu programmas un afišas sistematizētas pēc sezonu hronoloģijas. Apraksti ietver arī P. Jurjāna organizētās *Latvju operas* izrāžu un koncertu programmas un afišas jau sākot ar 1903.gadu un 1913/14.gada sezonu un Padomju Latvijas operas izrāžu programmas no 1919.gada janvāra līdz maijam.

Iekļaujot lietās programmas, izmantoti divdaļīgi skaitļi. Skaitļa pirmā puse apzīmē programmu skaitu, otrā puse – lapu skaitu, piemēram, 10/55 – 10 programmas un 55 lapas.

Pārstrādājot aprakstu, pievienoti 1996.gada 15.jūlijā ar aktu Nr. 9/88 no LNO saņemtie dokumenti, kas apkopoti lietās no Nr.56 – 63 un attiecas uz laika posmu no 1922. līdz 1930-tajiem gadiem. Starp tiem arī M.Vētras vēstule (lieta Nr. 63), datēta ar 1961.gadu. Tā ir ievietota LNO fondā, jo M.Vētra bija LNO solists un pēc II Pasaules kara darbojās trimdā.

Aprakstā Nr.3 iekļautas 1007 lietas par laika posmu no 1919–1940.gadam un 1941–1944.gadam. Tajā apkopoti personālā sastāva dokumenti, līguma grāmatiņas un darba apliecības, darbinieku saraksti, algu grāmatas, kartītes un saraksti.

Aprakstu pārstrādāja:

Vec.experte

Baiba Circene

2000.gada 24.novembrī

4

LATVIJAS NACIONĀLĀ OPERA
1919 – 1940

RĪGAS OPERA
1941 – 1944

PASTĀVĪGI GLABĀJAMO LIETU
apraksts Nr.1

F. Nr.265
1919 – 1940
1941 – 1944

LATVIJAS NACIONĀLĀ OPERA
Pastāvīgi glabājamo lietu
apraksts Nr.1
1919 – 1940, 1941 – 1944

Nr. p. k.	Lietas nosaukums	Datējums	Lapu skaits	Piezīmes
1.	2.	3.	4.	5.
1919. – 1940.				
1.	Likums par Latvijas Nacionālo operu. Noraksts.	b/d	3	
2.	Latvijas Nacionālas operas iekšējās iekārtas un darba noteikumi Iespieddarbs	b/d.	32	
3.	Direktora rīkojumu grāmata	1930.03. – 1940.01.09.	79	
4.	Pārskats par operas darbību	1922.01.04. –1925.15.08.	47	
5.	Tas pats	1925.16.08. –1930.31.05.	67	
6.	Tas pats	1930.01.06. –1933.31.05.	70	
7.	Tas pats	1933.01.06.– 1939.31.12.	133	
8.	Tas pats	1940.01.01.– 31.12.	37	
9.	Budžets	1925 – 1932	168	
10.	Pārskats par katra uzveduma, izrāžu, apmeklētāju skaitu un kases ieņēmumiem	1919 – 1948	177	
11.	Tas pats	1926/27 – 1929/30	27	
12.	Tas pats	1928.12.09.– 1931.31.05.	33	
13.	Tas pats	1931.20.06.– 1934.31.05.	62	
14.	Tas pats	1934.01.06.– 1939.28.02.	101	
15.	Tas pats	1937.01.03.– 1944.30.03.	99	
16.	Tas pats	1939.01.03.– 1941.31.08.	51	

17.	Pārskats par koncertu un baletvakaru skaitu un kases ieņēmumiem.	1929 – 1948	94	
18.	Revīzijas komisijas protokols Par 1925./26.g. saimniecības gada darbību.		13	
19.	Sarakste ar māksliniekiem darba jautājumā; J.Zālīša, F.Šaļāpina, C.Ņikoļskas, M.Vētras u.c. vēstules, telegrammas	1921 – 1931	26	
20.	Sarakste ar ārzemju firmām libretu un honorāru jautājumā	1923 – 1931	15	
21.	Sarakste ar Latvijas sūtniecībām ārzemēs par latviešu mākslas propagandēšanu ārzemēs un viesizrāžu jautājumā	1929 – 1931	14	
22.	Direktora A. Prandes sarakste ar kultūras darbiniekiem sakarā ar grāmatas “Es viņu pazīstu” izdošanu Literātu autogrāfi	1924 – 1930	16	
23.	Direkcijas vēstules Izglītības ministram sakarā ar solistu konfliktu Kopijas	1930	2	
24.	Līgums ar komponistu Jāni Mediņu par operas “Dievi un cilvēki” uzvedumu	30.03.1922.	3	
25.	Līgumi ar komponistiem par operu un baletu mūzikas nodošanu teātrim un māksliniekiem par izrāžu dekoratīvā ietērpa pagatavošanu	1925 – 1930	23	
26.	Līgums ar Rūdolfu Egli par operu “Fausts” un “Skrejošais holandiešis” latviešu tulkojuma pārdošanu	13.06.1923.	1	
27.	Līgumi ar aizrobežu māksliniekiem par viesizrādēm.	1929 – 1940	24	
28.	Līgumi par ārzemju mākslinieku uzstāšanos un operu libretu tulkošanu	1930 – 1931	20	
29.	Līgums par baleta solistu viesizrādēm Budapeštā	1934	2	

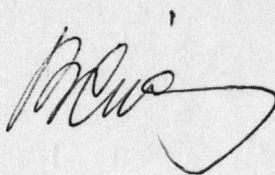
30.	Līgums par operetes "Sikspārnis" dekoratīvā noformējuma iznomāšanu Helsinku teātrim	1938 – 1939	4	
31.	Līgumi un sarakste ar filmu iznomāšanas kantori par kinofilmu demonstrēšanu operas teātrī	1935 – 1939	14	
32.	Referāts "Nacionālās operas 10 darbības gadi" Mašīnraksts	1929	5	
33.	Diriģenta Leo Bleha zīmīte M.Brehmanei- Štengelei ar norādījumu kā izpildīt dziesmu Rokraksts	30-tie gadi	1	
34.	Ielūgumi uz sarīkojumiem.	1925 – 1938	6	
34. ^a	Latvijas Nacionālās operas ieejas biļetes	1926	3	
35.	Recenzijas par izrādēm Albums	1912 – 1925	11	
36.	Tas pats	1919 – 1920	49	
37.	Tas pats	1920 – 1921	78	
38.	Tas pats	1922 – 1923	36	
39.	Tas pats	1925 – 1926	84	
40.	Tas pats	1926 – 1927	90	
41.	Tas pats	1928 – 1929	55	
42.	Tas pats	1929 – 1930	63	
43.	Tas pats	1929 – 1935	104	
44.	Tas pats	1930 – 1931	61	
45.	Tas pats	1931 – 1932	66	
46.	Tas pats	1932 – 1933	50	
47.	Tas pats	1933 – 1934	87	
48.	Tas pats	1934 – 1935	70	
49.	Tas pats	1935 – 1937	134	
50.	Tas pats	1937 – 1938	48	
51.	Tas pats	1938 – 1939	79	
52.	Tas pats	1939 – 1940	51	
53.	Recenzijas par operas viesizrādēm Kauņā Mašīnraksts	1930.g. 10.-13.dec.	9	
54.	Recenzijas par baletu viesizrādēm Varšavā . Mašīnraksts, laikrakstu izgriezumi	1939.g. februāris	51	
55.	Operas pārbūves plāni	1936	7	

8

1941.-1944.				
56.	Sarakste ar Mākslas un kultūras lietu departamentu repertuāra jautājumos	10.12.1941.– 07.10.1942.	108	
57.	Sarakste ar Mākslas un kultūras lietu departamentu par operu uzvedumiem vācu valodā	1942. 06.01.– 26.05.	12	
58.	Fonds Nr.265, apraksti Nr.1, Nr.2, Nr.3	1919 – 1940 1941 – 1944	83	

Šajā aprakstā iekļautas 59 (piecdesmit deviņas) lietas no Nr.1 –58, tai skaitā lieta ar literu 34^a.

Aprakstu pārstrādāja:
Vec. eksperte
23.11.2000.

Baiba Circene

Aprakstā 59 (piedermit
 diviņai) lietas
 20.04.g. «B.» februārī.
 LVA arhivists *M. K.*

1941-1944	
26.	Saraksts ar Mākslas un kultūras lietu departamenta teātrālās izrādīšanas
27.	Saraksts ar Mākslas un kultūras lietu departamenta par operu izveidūmiem vācu valodā
28.	Fonds Nr.262, apraksti Nr.1, Nr.2, Nr.3

Šajā aprakstā iekļautas 59 (piecdesmit deviņas) lietas no Nr.1-28, tai skaitā lieta ar lietu 34.

Aprakstu pārbaudījis:
 Vec. eksperte
 23.11.2000.
M. K.
 Baiba Cincane

LIETAS Nr. _____ APLIECINĀJUMA LAPA

Lietā iešūtas (ievietotas) 8 (astou)
/ ar cipāriem un vārdiem _____ lapas

tai skaitā lapas ar litera Nr. _____ ,

izlaisti lapu Nr. _____ ;

+ _____ iekšējā apraksta lapas

Lietas noformēšanas un fiziskā stāvokļa īpatnības	Lapu Nr.

Lapu aizpildīja mc. mop. [paraksts] B. Cincun
amats paraksts paraksta atšifrējums